

شرط تداوم حیات مناطق آزاد

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل منطقه آزاد چابهار به نقل از اقتصاد ۲۴، مفهوم منطقه آزاد، مفهومی نو و تازه ظهور در جهان نیست و طی چندین دهه است که توانسته در اقتصاد بسیاری از کشورها محبوبیت منحصر به فردی کسب کند.

بسیاری از صاحب نظران اولین بندر آزاد تجاری و صنعتی دنیا را بندر هامبورگ می دانند که در سال ۱۸۸۸ ایجاد شد که با در نظرگیری انگیزه های اقتصادی متنوع توانست در اهداف خود موفق باشد و امروز همچنان محصولات در این بندر از لحاظ واردات، مالیات بر ارزش افزوده و سایر هزینه های واردات، آزاد هستند. این منطقه برای چندین قرن یک مرکز بین المللی و نیروی محرکه اقتصاد منطقه بود و موفقیت هایش نه تنها عاید آلمان شد بلکه توانست اقتصاد اروپا را نیز تحت الشعاع قرار دهد. منطقه آزاد تجاری هامبورگ با وجود فراز و نشیب های فراوان امروز همچنان در اقتصاد آلمان نقش ایفا می کند.

این مدل موفق هرچند در دنیا اولین منطقه آزاد شناخته می شود اما باید گفت پیش از این ها نیز ما مناطق آزاد را در دنیا داشته ایم. قدیمی ترین بندر آزاد جهان که به طور مشخص برای افزایش حجم و دادوستد پایه گذاری شد بندری در جزیره دالاس بود که بنا داشت تا مبادلات تجاری میان مصر، یونان، سوریه، آفریقا، آسیا و روم را در دریای اژه شکل دهد و بدون دریافت حق گمرکی همه دادوستدها انجام می شد.

بیشتر کشورهای جهان و به خصوص کشورهای در حال توسعه از دهه ۱۹۷۰ مناطق آزاد را با شانون شناختند و آن را به نام ایرلندی ها زدند. منطقه آزاد شانون در سال ۱۹۵۹ در ایرلند ایجاد شد و با موفقیت در امور متنوع مانند پردازش صادرات، تولید، انبارداری و... دیگر کشورها را به ایجاد این مناطق تشویق کرد تا جایی که امروز در سراسر جهان بیش از ۲۲۶۰ منطقه آزاد وجود دارد.

گسترش سریع مناطق آزاد در کشورهای در حال توسعه در خلال دهه های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ و توفیق برخی کشورها در دستیابی به اهداف اولیه تأسیس مناطق، بسیاری از کشورها را ترغیب به ایجاد چنین مناطقی کرد. در تمامی مناطق آزاد جهان برنامه ریزی ها برای این مناطق به صورتی است که توسعه اقتصاد ملی، جذب سرمایه گذاری های خارجی، برتری های نسبی اقتصادی، فرصت های شغلی، آشنایی با اقتصاد جهانی، توسعه منطقه ای و تربیت نیروی انسانی و... دنبال می شود.

در طی سال ها تجربیات کشورهای مختلف نشان می دهد که عواملی همچون ثبات در مقررات، حمایت دولت از هدف های ایجاد و گسترش مناطق آزاد، حمایت از سرمایه گذاری خارجی، آزادی نقل و انتقالات سرمایه و ارز در مناطق، قوانین و مقررات گمرکی سهل و ساده، سیستم اداری فاقد دیوان سالاری، برخورداری از صلح و آرامش و روابط بین المللی کم تشنج و رعایت تعهدات بین المللی و... از عوامل مهمی هستند که در کنار تصمیم اولیه برای ایجاد این مناطق توانست به موفقیت آن ها کمک کند و اگر مجموعه این عوامل

نباشد، نمی‌توان نام مناطق آزاد را بر روی این مناطق گذاشت.

در کشور ما با وجود استعدادها و قابلیت‌های فراوان، به دلیل اتکای اقتصاد به نفت و عدم انگیزه سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و... مناطق آزاد نتوانستند جایگاه مناسبی در کشور داشته باشند. از ابتدای تأسیس این مناطق در ایران، اهداف و انگیزه‌های ایجاد مناطق آزاد در ایران بسیار جالب توجه بود اما عملکرد آن‌ها طی سال‌ها دچار ضعف شدیدی بود که به عوامل مختلفی مربوط می‌شد هرچند نمی‌توان از نقش امروز مناطق آزاد موفق در اقتصاد ایران گذشت که با وجود فشارها و در زمان تحریم‌های آمریکا نتوانستند خوش بدرخشند، اما مناطق آزاد ایران از ابتدا دچار مشکلات زیادی از قبیل، نبود امکانات زیربنایی، حاکمیت چندگانه، اجرایی نشدن قانون و... بودند که از انرژی آنها برای موفقیت‌های بیشتر می‌کاست. البته آنچه بیش از این مشکلات موجب آزار افراد ذی نفع و فعالان اقتصادی و مرتبط با مناطق آزاد کشور می‌شود، تصمیم‌گیری‌های گاه‌وبیگاهی است که حتی در مواقعی مخالف با ماهیت اصلی آنها گرفته می‌شود.

همان‌طور که با نگاهی به تجربیات جهانی در ایجاد مناطق آزاد جهان، مناطق آزاد در ایران ایجاد شد، باید به آزاد بودن آن‌ها و قوانین آن‌ها نیز توجه شود و با بهره‌گیری از تجربیات مناطق آزاد جهان، راه را برای حضور پررنگ‌تر این مناطق در اقتصاد کشور فراهم کرد.

این روزها خبر حذف معافیت‌های مالیاتی مناطق آزاد به بهانه مؤثر نبودن معافیت‌ها و وجود سوءاستفاده‌های مالیاتی از موقعیت این مناطق، به متصدیان حوزه‌های مختلف در این مناطق شوک وارد کرده است، مناطقی که سال‌ها سعی می‌کنند فارغ از نگاه‌ها و تصمیم‌گیری‌های سیاسی نقش خود را ایفا کنند و بعد از گذشت مدتها توانسته‌اند با وجود فشارهای اقتصادی و نوسانات سیاسی در منطقه، اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کنند و امروز با چنین خبرهایی مجبور به درجا زدن می‌شوند و باز به نقطه اول بازمی‌گردند.

امروز به اذعان بسیاری از سرمایه‌گذاران، معافیت‌های مالیاتی یکی از جذابیت‌های حضور سرمایه‌گذاران در مناطق آزاد تجاری در ایران است که اگر این جذابیت را از این مناطق بگیریم سخت بتوان سرمایه‌گذاری را چه داخلی و خارجی مجاب به سرمایه‌گذاری در این مناطق کرد.

امروز بسیاری از تحلیلگران یکی از مشکلات اصلی مناطق آزاد را اجرایی نشدن درست قوانین و مقررات مربوط به این مناطق می‌دانند، قوانینی که در همه جای دنیا اجرا می‌شوند اما امروز در ایران نه تنها به دلیل دخالت‌های گاه و بیگاه دستگاه‌های مختلف به درستی اجرا نمی‌شود بلکه برخی به دنبال تغییر قوانین درست و استاندارد آن هستند. امروز سرمایه‌گذارانی که به امید وجود قوانین و مقررات خاص و ثابت پا به این مناطق گذاشته‌اند به یکباره با تصمیمات ناگهانی مواجه می‌شوند و قطعاً همان کورسوی امیدی که برای حضور سرمایه‌گذاران به خصوص از کشورهای دیگر وجود داشت کاملاً از بین خواهد رفت و حتی همین سرمایه‌گذاران داخلی نیز ترجیح می‌دهند سرمایه‌های خودشان را به کشورهای دیگر مانند ترکیه ببرند که حداقل ثبات در اجرای قوانین را تجربه می‌کند.

بنابراین چنین تصمیماتی این فکر را به ذهن متبادر می‌کند که اشکال از وجود مشکلاتی از قبیل فرار مالیاتی در کشور نیست چرا که خبرهای این چنین ضربه‌هایی به مراتب شدیدتر از مالیات به بدنه اقتصاد کشور وارد خواهد کرد و اگر اساساً با ماهیت مناطق آزاد مشکل وجود دارد چرا به فکر افزایش تعداد این مناطق در ایران هستیم؟ بهتر نیست در ابتدا نقش همین مناطق موجود را به رسمیت بشماریم بعد به سراغ گسترش این مناطق بیافتیم؟

